

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 7 november 2007

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)

[Läs Jonny Hjelm's artikel här](#)

[Läs Kutte Jönssons och Helena Tolveds debattinlägg här](#)

[Läs Jonny Hjelm's genmäle här](#)

Debatt: Idrott och genus, teori och metod

I en uppmärksammat artikel på idrottsforum.org, uppdatering #79 den 29 augusti, redovisade **Jonny Hjelm** en empiriskt grundad komparativ analys av damers och herrars fotbollsteknik. Artikeln, "**Den dåliga damfotbollsspelaren**", kritiserades av filosofen **Kutte Jönsson** och historikern **Helena Tolvhed** i ett **inlägg** i påföljande uppdatering. De vände sig dels mot jämförelsen mellan herr- och damfotboll, dels mot försöket att fastställa vad som är bra fotboll. Fotboll är kulturellt och historiskt skapad och måste värderas på dessa grunder, menade författarna.

I sitt **genmäle** konstaterade Hjelm att föreställningen om den dåliga damfotbollsspelaren är utbredd, och bygger på fotbollens djupt inbäddade maskulina kodning. Dam- och herrfotboll har jämförts på osakliga grunder sedan den förra introducerades på allvar i Sverige på 1960-talet, och det var angeläget att göra en vetenskapligt godtagbar komparativ analys på saklig grund.

I denna uppdatering avslutas debatten med ytterligare ett inlägg från Jönsson och Tolvhed, och ett sista svar från Hjelm.

Jönsson och Tolvhed menar i sitt inlägg att Hjelm's frågeställning varken är kvalificerad eller relevant, och saknar kopplingar till de genusteoretiska resonemang som han för. Problemet för Hjelm, menar författarna, är att han vill omfamna kunskapsteoretiska positioner som är oförenliga, nämligen positivismen (den empiriska undersökningen) och konstruktivismen (i resten av artikeln).

I sitt avslutande inlägg understryker Hjelm att han inte avsett att undersöka "vem som är bäst på fotboll". Han vänder sig vidare mot Jönssons och Tolvheds självpåtagna tolkningsföreträde när det gäller hur genusteoretisk forskning bör se ut, och förespråkar stor öppenhet vad gäller teori och metod inom genusforskningen. Jönssons och Tolvheds "superkonstruktivistiska" position och dess avsaknad av verklighetsförankring förklarar enligt Hjelm den negativa inställningen till hans empiriska studie.

En fråga om idrottsforskningens utgångspunkter och målsättningar

Kutte Jönsson & Helena Tolvhed

Malmö högskola

Vårt påpekande att idrotten måste betraktas som en historiskt skapad kulturell arena avfärdas som "pretentiöst formulerade utsagor om självklarheter" av Jonny Hjelm. Men faktum kvarstår: det Hjelm empiriska studie i grund och botten undersöker är den vetenskapligt inte särskilt kvalificerade eller relevanta frågan om vem som egentligen är bäst på fotboll – damfotbollsspelare eller herrfotbollsspelare? Och genom en sådan "problemställning" görs fotbollen till ett stabilt kunskapsobjekt, någonting som kan utvärderas objektivt. Hjelmets retorik kring vikten av att lyfta fram "fakta" och "avslöja myter" i svaret till oss förstärker givetvis detta intryck ytterligare.

Hjelm anser sig uppenbarligen kunna omfatta *alla* kunskapspositioner *samtidigt* – utan att ta notis om att de i själva verket inte går ihop kunskapsteoretiskt. I sin artikel kombinerar han ogenerat en empirisk studie gjord i en positivistisk anda (och ja, vi noterar att Hjelm bekänner sig till den kunskapsteoretiska position som enligt honom "brukar benämnas 'teoretisk realism' eller 'praktisk realism'", vilken vi dock betraktar som en något nyanserad, eller något maskerad om man så vill, form av positivism), med ett forskningsläge som har helt uppenbara, och klart deklarerade, konstruktivistiska utgångspunkter (till exempel refereras de mycket förtjänstfulla idrottsforskarna Jesper Fundberg och Håkan Larsson). Hjelm resonerar förvisso sympatiskt kring genusordning, begränsande strukturer och betydelsen av traditioner, ideal och förväntningar. Problemet är att denna forskning inte har någon relevans för Hjelmets empiriska studie. Denna forskning formulerar mer kvalificerade frågor. Den söker problematisering och förståelse, inte entydiga svar. Anknytningen mellan det åberopade forskningsläget och Hjelmets egen undersökning förblir, i bästa fall, ansträngd. Vi förvånas över att en professor i historia uppvisar ett så nonchalant sätt att förhålla sig till forskningsläget och till kunskapsproduktionen inom det dynamiska och ständigt teoriutvecklande genusvetenskapliga fältet.[1]

Vi övertygas inte heller av Hjelmets påstående att värdet av

Superkonstruktivister med osäker verklighetsförankring

Jonny Hjelm

Institutionen för historiska studier, Umeå universitet

Jönsson och Tolvheds nya inlägg innehåller inte, med några undantag, något nytt utan argumenten upprepas. De menar att det är irrelevant att koppla ihop "talet om" om den dåliga damfotbollsspelaren med fotbollsspelet i sig och att jag, genom att göra detta, gör mig skyldig till otillbörlig teoretisk eklekticism.

J/T uppehåller sig återigen vid studiens huvudsyfte som enligt deras senaste uttolkning är att undersöka "vem som egentligen är bäst på fotboll – damfotbollsspelare eller herrfotbollsspelare?". Frågeställningen är enligt J/T vetenskapligt ointressant och irrelevant. Jag håller med dem. Man skulle också kunna tillägga att en studie med denna frågeställning är *onödig* då frågan bäst och säkrast besvaras genom att dam- och herrlandslagen spelar mot varandra. En komplikation i sammanhanget, och för J/T, är att min studie inte har detta huvudsyfte. Med ett uns av empatisk läsning från J/T:s sida bör det också ha framgått (se artikeln, s tre och mitt förra inlägg, stycke tre och fyra).

J/T menar att forskning inom det genusvetenskapliga fältet bör se ut på ett visst sätt. De låter vidare förstå att det bland genusforskare, oavsett ämnestillhörighet, finns en stor samstämmighet om vad detta innebär. Och eftersom det är på detta sätt så kan man också relativt lätt identifiera och skilja ut god genusforskning från dålig (min exempelvis, "maskerad positivism", fulordet nummer ett får man förmoda). Men inom genusvetenskapen bryts åsikter mot varandra när det gäller synen på empiri och vilket teoretiskt perspektiv som bör användas. Så har det sett ut i decennier och så kommer det att fortsätta att vara. J/T genusvetenskapliga position är med andra ord inte den enda möjliga. J/T:s position kan snarast beskrivas som – för att låna Yvonne Hirdmans benämning – "superkonstruktivistisk".[1] Kännetecknande för superkonstruktivisterna är deras syn på språket som tillvarons högsta instans. Här finns också en mer eller mindre markerad osäkerhet rörande verkligheten (eller "verkligheten" som det brukar skrivas), huruvida det finns eller inte finns något utanför språket.

hans studie inte handlar om det för damfotbollen relativt fördelaktiga resultatet ("fakta är bra även om de kan vara obekväma", menar Hjelm). Även i hans svar till oss motiveras undersökningens relevans genomgående just genom ambitionerna att "avslöja myter" och motverka "den aggressiva och sexistiska skitkastning" som riktas mot damfotbollen (resonemanget underbyggs här genom en hänvisning till en icke-namngiven internetsajt, där en anonym skribent tydligen ska ha kallat damfotbollsspelare för "fittor").

Hjelm framhåller vikten av att ta fram "fakta" som ska slå håll på fördomar. Men är studier som syftar till att fastställa vem som "egentligen" är bäst på olika samhällsarenor bästa sättet att bemöta sexistiska attityder (eller för den delen rasistiska stereotyper)? Vi bävar inför denna tanke. Vetenskaplig forskning måste kunna ställa mer kvalificerade frågor, och sikta mot högre mål, än så.

[1] Se också Sara Edenheims recension av Hjelms bok *Amasoner på planen. Svensk damfotboll 1965-1980* i *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 2005:1, där Edenheim menar att genusperspektivet är "bokens allra svagaste punkt" (s. 86). [Läs Ingela Kolfjords [recension](#) på idrottsforum.org (red:s anm)].

Mot denna bakgrund är det knappast förvånande att J/T ogillar min empiriskt inriktade studie och beskriver mig som en inkompetent men godhjärtad (tack!) faktapositivist. Den verklighet som finns utanför språket intresserar inte superkonstruktivisterna J/T. Jag delar som framgått inte detta synsätt.

[1] Yvonne Hirdman, *Gösta och genusordningen. Feministiska betraktelser*, Stockholm 2007, s 165 ff. Hirdman analyserar i en av bokens artiklar kritiskt och personligt postmodernismens/konstruktivismens inverkan på den genusvetenskapliga teoribildningen. Läsvärt och intressant.

Copyright © **Kutte Jönsson & Helena Tolvhed**
2007

Copyright © **Jonny Hjelm** 2007